

70-річчя

члена-кореспондента НАН України Ю.І. ТАРАСЕВИЧА

19 березня виповнилося 70 років відомому вченому-хіміку члену-кореспонденту НАН України Юрію Івановичу Тарасевичу.

Сфера діяльності науковця — це колоїдна хімія, адсорбція, хроматографія, іонний обмін, хімія поверхні. Він розвинув нові підходи до вивчення мінеральних іонообмінників; запропонував термодинамічно обґрунтований метод визначення поверхневої вільної енергії твердих тіл та інших термодинамічних характеристик як самої поверхні, так і міжповерхневої ділянки на межі з водою.

Юрій Іванович визначив критеріальні величини теплоти змочування, крайового кута змочування, поверхневого тиску, які розділяють гідрофільні та гідрофобні поверхні. Він довів, що адсорбція молекул води на гідрофільних центрах у цілому гідрофобних сорбентів має кластерний характер. Учений запропонував рівняння ізотерми адсорбції, що є узагальненням рівняння Ленгмюра на випадок кластерної адсорбції кількох взаємодіючих полярних молекул на одному центрі. Експериментальна перевірка засвідчила, що це рівняння набагато краще описує ізотерму адсорбції води на гідрофобних адсорбентах.

Ю.І. Тарасевич розвинув комплексний метод вивчення іонообмінних рівноваг, теплот і ентропій іонного обміну на природних цеолітах. Цей метод був поширений на вивчення широкого кола синтетичних та природних іонообмінників. За його допомогою у структурі клиноптилоліту та морденіту виділено принаймні два типи обмінних центрів з різною енергією обміну. Доведено, що форма ізотерм іонного обміну,

значення коефіцієнтів селективності, теплот і ентропій обміну зумовлюються не тільки реакціями, які відбуваються у твердій фазі, а й зміною іонного складу розчину електроліту. Вчений обґрунтував важливу роль ентропійної складової ізобарно-ізотермічного потенціалу у визначенні вибірконості цеолітів до тих чи інших іонів.

Чимало своїх наукових розробок Юрій Іванович довів до промислового освоєння. За його участю створено і впроваджено у нафтохімічну промисловість сорбент для адсорбційно-каталітичного очищення ароматичних вуглеводнів, на підприємствах нафтової промисловості реалізовано технології одержання і застосування нафтопоглинаючого перлітового адсорбенту «Жемчуг», клиноптилоліту для очищення питної води, бентонітових адсорбентів для знебруднення виробничих стічних вод, дезактивації одягу і техніки тощо.

Ю.І. Тарасевич — завідувач відділу Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А.В. Думанського. Останніми роками у відділі, очолюваному вченим, розроблено ефективну флотаційно-сорбційну технологію очищення стічних вод текстильних підприємств, створено каталітично активний матеріал на основі клиноптилоліту для очищення підземних вод від іонів двовалентного марганцю і заліза. За допомогою глин розроблено безвідходну технологію очистки пластової води від неіоногенних поверхнево-активних речовин. Технологія впроваджена на Пинянському (Львівська обл.) родовищі природного газу. У дослідно-промисловому масштабі перевірено комплексний коагулянт на основі сірчаноокислого алюмінію та пило-

подібного клиноптилоліту для підвищення якості природних питних вод.

У лабораторних умовах розроблено і доведено ефективність низки адсорбентів для поглинання важких металів з води гальванічних цехів та видалення фульвокислот із дніпровської води.

Науковий пошук Юрія Івановича характеризує поєднання колоїдно-хімічного, структурно-сорбційного і технологічного підходів. Це створює передумови для цілеспрямованих фундаментальних досліджень, зокрема на перехресті наук, дає змогу використовувати досягнення суміжних галузей знань, а також доводити розробки до технологічного рівня.

Перу вченого належать три монографії (одна з них перевидана у Франції), окремі розділи у двох монографічних збірниках, що вийшли друком за кордоном, три брошури, 650 наукових статей. Він має понад 50 патентів і авторських свідоцтв.

Чимало уваги Ю.І. Тарасевич приділяє підготовці наукових кадрів. З-поміж його учнів — два доктори і 25 кандидатів наук.

Юрій Іванович входить до складу двох кваліфікаційних рад із захисту докторських дисертацій. Він — член Міжнарод-

ної цеолітової асоціації, Міжнародного комітету з природних цеолітів, член бюро і керівник секції мінеральних сорбентів Наукової ради з адсорбції РАН, член редколегій часописів «Химия и технология воды» та «Украинского химического журнала». Учений є науковим співкерівником щорічного Польсько-Українського симпозиуму з поверхневих явищ. Багато років Ю.І. Тарасевич працював в експертній комісії з хімії ВАК України.

Як учений і громадянин Юрій Іванович самовіддано працював у складі академічного підрозділу з ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС. Одним з головних завдань тоді було — убезпечити дніпровські води від проникнення радіонуклідів із зони аварії. За активну участь у цих роботах Юрія Івановича нагороджено грамотою Урядової комісії, Почесною грамотою Президії НАН України, грамотами військових частин. Він є лауреатом Державної премії України та премії ім. Л.В. Писаржевського НАН України.

Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають Юрія Івановича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, плідної праці на ниві хімічної науки.

60-річчя члена-кореспондента НАН України В.В. АНІСІМОВА

7 березня виповнилося 60 років видатному вченому у галузі математики члену-кореспонденту НАН України Володимирі Владиславовичу Анісімову.

В.В. Анісімов народився 1947 року в м. Києві.

У 1969 р. закінчив механіко-математичний факультет Київського державного уні-

верситету ім. Т.Г. Шевченка, а вже 1970 року — аспірантуру на кафедрі теорії ймовірностей та математичної статистики. Блискуче обдарований молодий математик достроково захистив кандидатську дисертацію за темою «Пределные теоремы для цепей Маркова и полумарковских процес-